

VI. FEJEZET A KORMÁNY

75. §

- (1) A végrehajtó hatalmat a Kormány gyakorolja.
- (2) A Kormány védi az alkotmányos rendet és a jogalanyok jogait, biztosítja a jogszabályok végrehajtását, meghatározza a külpolitikát, továbbá ellátja mindazokat az állami feladatokat, amelyek nem tartoznak más szerv hatáskörébe.
- (3) A Kormány – ha törvény másként nem rendelkezik – a feladatkörrel rendelkező tagja útján irányítja az államigazgatási szerveket.
- (4) A Kormány a törvények keretei között meghatározza az államigazgatási szervezetrendszert.

A hatályos Alkotmányhoz képest a tervezet a konkrét hatáskörök felsorolása helyett a végrehajtó hatalmat egészként telepíti a Kormányhoz. Ezek közül – annak érdekében, hogy az Alkotmány az államszervezet egészét megalapozza – mégis kiemeli az államigazgatási szervezetrendszer meghatározásának és irányításának jogkörét. Az alkotmánytervezet elhagyja a minisztériumok törvényi alapítására vonatkozó szabályt, így a Kormány megalakulásához nem lenne szükséges a minisztériumi felsorolási törvény megalkotása, ami gyorsíthatja a kormányalakítás folyamatát.

76. §

- (1) A Kormány a miniszterelnökből és a miniszterekből áll.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

- (2) A Kormány tagja büntetlen előéletű olyan magyar állampolgár lehet, aki az országgyűlési képviselők választásán választójoggal rendelkezik.
- (3) A kormánytagság és az államtitkári tisztség – az országgyűlési képviselői megbízatás kivételével – összeférhetetlen minden más állami, társadalmi szervezeti, politikai és gazdasági tisztséggel vagy megbízatással. A Kormány tagja és az államtitkár más kereső foglalkozást nem folytathat, egyéb tevékenységéért – a szerzői jogi védelemben részesülő tevékenységet kivéve – díjazást nem fogadhat el.

Más közjogi tisztségviselőkhöz hasonlóan a kormánytagság pozitív és negatív feltételeit is rögzítené az Alkotmány.

- (4) A Kormány és a Kormány tagja felelős az Országgyűlésnek.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

- (5) A Kormány tagjai részt vesznek és felszólalhatnak az Országgyűlés ülésén.

A felelősségre tekintettel a tervezet nem lehetőségként, hanem kötelezettségként határozza meg az Országgyűlés ülésein való részvételt.

(6) A Kormány tagjainak jogállását, valamint javadalmazását és más juttatásait törvény szabályozza.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

77. §

(1) A miniszterelnök meghatározza a Kormány általános politikáját.

(2) Sürgős intézkedést igénylő ügyekben vagy a Kormány egyedi felhatalmazása alapján a miniszterelnök a Kormány két ülése között gyakorolja annak hatáskörét.

A hatályos alkotmányi szöveghez képest a tervezet – elismerve a rendszerváltás óta töretlenül érvényesülő gyakorlatot – kiemeli a miniszterelnököt a Kormány többi tagja közül. A miniszterelnök a Kormány tényleges stratégiai vezetője, ezért indokolt kifejezetten rögzíteni, hogy az általános politikát ő határozza meg. A kormányzati működés hatékonyságát biztosító alapvető feltétele, hogy a testületi működésből akadó esetleges idővesztéseket indokolt esetben ki lehessen küszöbölni: ezt szolgálja a Kormány két ülése között a miniszterelnök által meghozott döntések húszéves gyakorlatának alkotmányszintű elismerése.

(3) A miniszterelnököt az általa rendeletben kijelölt miniszter helyettesíti.

A tervezet nyitva hagyja annak a lehetőségét, hogy a miniszterelnök döntsön arról, hogy kíván-e miniszterelnök-helyettest.

(4) A miniszterelnöki tisztséget ugyanaz a személy legfeljebb tizenkét éven át töltheti be.

A hatalommegosztás temporális dimenziójának érdekében biztosítani szükséges, hogy hegemon politikai centrum egy személy körül tartósan ne tudjon kialakulni. Átmenti rendelkezésként szükséges rögzíteni, hogy a tizenkét éves időtartam csak az új alkotmány hatálybalépésétől számítódik.

78. §

(1) A miniszterelnököt – a többségi elv megtartásával – a köztársasági elnök nevezi ki.

(2) A kinevezett miniszterelnök ismerteti a programját az Országgyűlésben, majd bizalmi szavazást kér.

(3) Ha az Országgyűlés a miniszterelnöknek nem az Alkotmányban előírt határidőn belül nem szavazott bizalmat, az országgyűlési képviselők egyötöde három napon belül írásban jelölhet miniszterelnököt. Egy képviselő csak egy személyt jelölhet, aki több személyt jelöl, annak mindegyik jelölése érvénytelen. A legtöbb jelölést elnyert személy – ha a két legtöbb jelölést kapott személy azonos számú jelölést kapott, az, amelyik jelölését hamarabb benyújtották – ismerteti a programját az Országgyűlésben, amely a miniszterelnök megválasztásáról az összes országgyűlési képviselő felének szavazatával a jelölését követő nyolc napon belül dönt.

(4) Ha az országgyűlési képviselők nem tettek határidőben javaslatot a miniszterelnök személyére, vagy a miniszterelnököt az Országgyűlés más okból nem választotta meg, a köztársasági elnök öt napon belül új személyi javaslatot tesz. A miniszterelnöknek javasolt

személy ismerteti a programját az Országgyűlésben. Az Országgyűlés a miniszterelnök megválasztásáról az összes országgyűlési képviselő felének szavazatával a jelölését követő nyolc napon belül dönt.

(5) Ha a köztársasági elnök újabb személyi javaslatát az Országgyűlés határidőben nem fogadja el, a köztársasági elnök az Országgyűlést haladéktalanul felosztatja.

(6) A miniszterelnök a megválasztásával, illetve a kinevezésével lép hivatalba. A megválasztott, illetve kinevezett miniszterelnök az Országgyűlés előtt esküt vagy fogadalmat tesz.

A kormányalakítás folyamata a jelenlegi alkotmányos szabályok mellett hihetetlenül lassú: míg az európai államok többségében az országgyűlési választás megkezdésétől számított legfeljebb harminc napon belül (sőt, egyes országokban néhány napon belül) fel tud állni az új kormány, addig Magyarországon ehhez átlagosan 58 nap volt szükséges. Az alkotmányszöveg – az 1946. évi I. törvény hagyományát követve – első körben a köztársasági elnök hatáskörévé teszi a miniszterelnök kinevezését. Ha az államfő nem a parlamenti többség bizalmát élvező személyt nevez ki, a legyen alkotmány mintájára a második körben az országgyűlési képviselők jelölhetnek kormányfőt, ennek sikertelensége esetében pedig a köztársasági elnökre száll a jelölés joga. Ha még így sem sikerül miniszterelnököt választani, az biztos jele a kormányozhatatlanságnak, ezért a köztársasági elnöknek ilyenkor fel kell osztatnia az Országgyűlést. A javasolt megoldás jelentősen rövidíti a hatalmi átmenet idejét, ugyanakkor erős garanciákat tartalmaz a parlamentarizmus értékeinek megőrzésére.

79. §

(1) A miniszter a Kormány általános politikájának keretei között, a jogszabályoknak, a Kormány határozatainak és a miniszterelnök utasításainak megfelelően, önállóan irányítja az államigazgatásnak a feladatkörébe tartozó ágát, valamint ellátja a Kormány által meghatározott vagy a miniszterelnök által kijelölt feladatokat.

A miniszteri feladatkör meghatározását az alkotmányszöveg kiegészíti a miniszterelnök ténylegesen fennálló irányítási jogkörére vonatkozó utalással.

(2) A minisztert államtitkár helyettesíti.

Az államtitkárok közjogi szerepe indokolja az alkotmányi szintű nevesítésüket.

80. §

(1) A minisztert a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki és menti fel.

(2) A kinevezett miniszter az Országgyűlés előtt esküt vagy fogadalmat tesz.

(3) A Kormány a miniszterek kinevezésével alakul meg.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása. A Kormány megalakulását a tervezet – a közjogi rendszerben dominánsan érvényesülő megoldáshoz közelítve – a miniszterek kinevezéséhez köti, mivel az esküt vagy a fogadalmat csak deklaratív, hagyományörző aktusnak tekinti.

81. §

(1) A Kormány képviseli a Magyar Köztársaságot az Európai Unió kormányzati részvétellel működő intézményeiben.

(2) A Kormány az (1) bekezdésben meghatározott intézmények döntéshozatali eljárásában napirenden szereplő tervezeteket haladéktalanul megküldi az Országgyűlésnek, amely bármely tervezettel kapcsolatban tájékoztatást kérhet a Kormány által képviselni kívánt állaspontról.

(3) Ha az Országgyűlés vagy annak kijelölt bizottsága egy tervezettel kapcsolatban állásfoglalást fogad el, a Kormány az európai uniós döntéshozatal során attól nem térhet el.

Az alkotmányszöveg erősíti az Országgyűlés szerepét az uniós döntéshozatali eljárásban képviselt magyar álláspont meghatározásában, mivel lehetőséget ad arra, hogy a parlament a Kormányt kötelező állásfoglalást fogadjon el.

82. §

(1) A miniszterelnök megbízatása megszűnik

- a) az országgyűlési képviselők általános választásával,
- b) a miniszterelnök lemondásával,
- c) a miniszterelnök összeférhetlenségének kimondásával,
- d) a miniszterelnök választójoga elvesztésének megállapításával,
- e) a miniszterelnöki tisztség betöltésére előírt időkorlát kitöltésével,
- f) ha az Országgyűlés a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki,
- g) ha az Országgyűlés a kinevezett miniszterelnököknek harminc napon belül nem szavaz bizalmat.

(2) A Kormány megbízatása megszűnik a miniszterelnök megbízatásának megszűnésével.

Az országgyűlési képviselők általános választását követően a választópolgároknak már nincs lehetőségük a Kormány felelősségének érvényesítésére, ezért az alkotmányszöveg a választás megkezdésével már korlátozott hatáskörű, ügyvezető kormánnyá teszi a kabinetet.

(2) A miniszter megbízatása megszűnik

- a) a Kormány megbízatásának megszűnésével,
- b) lemondásával,
- c) felmentésével,
- d) összeférhetlenségének kimondásával,
- e) választójoga elvesztésének megállapításával.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A miniszterelnök a köztársasági elnökhöz intézett írásbeli nyilatkozatával megbízatásáról lemondhat. A miniszterelnök lemondása nem hatályosul addig, amíg a lemondás előtt benyújtott bizalmatlansági indítványról az Országgyűlés nem határoz.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb, a törvényi szabályozásnak megfelelő megfogalmazása.

(4) Ha a miniszterelnök úgy lépett hivatalba, hogy a vele szemben fennálló összeférhetlenségi okot nem szüntette meg, vagy a miniszterelnökkel szemben a tisztségének gyakorlása során összeférhetlenségi ok merül fel, az országgyűlési képviselők egyötödének indítványára az Alkotmánybíróság nyolc napon belül kimondja a miniszterelnök összeférhetlenségét.

(5) Az országgyűlési képviselők egyötödének indítványára az Alkotmánybíróság nyolc napon belül megállapítja, hogy a miniszterelnök a választójogát elveszítette, illetve hogy a miniszterelnöki tisztség betöltésére előírt időkorlátot kitöltötte.

A miniszterelnöki megbízatás megszűnése olyan jelentőségű hatalmi kérdés, amelynek fő szabályait az Alkotmánynak kell tartalmaznia.

83. §

(1) Az országgyűlési képviselők egyötöde a miniszterelnökkel szemben írásban – a miniszterelnöknek javasolt személy megjelölésével – bizalmatlansági indítványt nyújthat be. A miniszterelnöknek javasolt személy az Országgyűlésben az indítványról való szavazást megelőzően programbeszédet tart. Ha a bizalmatlansági indítványt az országgyűlési képviselők több mint fele támogatja, az Országgyűlés a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki, egyben megválasztja miniszterelnöknek az indítványban megjelölt személyt.

(2) A miniszterelnök javasolhatja, hogy az Országgyűlés szavazzon bizalmat neki. Az Országgyűlés bizalmatlanságát fejezi ki a miniszterelnökkel szemben, ha a miniszterelnök javaslatára tartott bizalmi szavazáson nem támogatja őt az országgyűlési képviselők több mint fele.

(3) A miniszterelnök a Kormány által kezdeményezett törvényjavaslat benyújtásakor az arról való szavazást bizalmi szavazásnak nyilváníthatja. Az Országgyűlés bizalmatlanságát fejezi ki a miniszterelnökkel szemben, ha a törvényjavaslatot változatlan formában nem fogadja el.

(4) A szavazást az indítvány vagy a javaslat beterjesztésétől, illetve a törvényjavaslat benyújtásától számított három nap elteltével, de legfeljebb nyolc napon belül kell megtartani.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása, ugyanakkor az alkotmányszöveg egyértelművé teszi, hogy a törvényjavaslattal összekötött bizalmi szavazásra is vonatkozik az időkorlát.

84. §

(1) A Kormány a megbízatásának megszűnésétől az új Kormány megalakulásáig ügyvezető kormányként gyakorolja a hatáskörét, azonban nemzetközi szerződést nem köthet, valamint rendeletet csak törvény felhatalmazása alapján, halaszthatatlan esetben alkothat.

(2) Az ügyvezető kormány működése idején a Kormány és az irányítása alá tartozó szervek költségvetési kiadással járó döntést csak a zavartalan ügyvitelhez feltétlenül szükséges mértékben hozhatnak.

(3) Az ügyvezető kormány tagjai a miniszterelnöki, illetve miniszteri hatásköröket a zavartalan ügyvitelhez feltétlenül szükséges mértékben gyakorolják.

(4) Ha a Kormány megbízatása a miniszterelnök összeférhetetlenségének kimondásával, választójogának elvesztésével vagy halálával szűnt meg, a miniszterelnök hatásköreit a miniszterelnök helyettesítésére jogosult miniszter gyakorolja, akinek jogállására a miniszterelnökre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása. Az ügyvezető kormány hatáskörének korlátozását ugyanakkor az alkotmányszöveg kiegészíti azzal, hogy nem hozhat jelentős költségvetési kihatással járó döntést.

85. §

(1) Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, képviseli a közvédat a bírósági eljárásban, a törvényben meghatározott esetekben és módon fellép más jogsértő vagy a közérdeket sértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, továbbá elősegíti a jogsértések megelőzését.

(2) Az ügyészséget a Kormány a feladatkörrel rendelkező miniszter útján irányítja, és a legfőbb ügyész vezeti.

(3) A legfőbb ügyészt a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki és menti fel.

(4) A legfőbb ügyésznek nem adható olyan utasítás, amely ügyészi intézkedéstől való tartózkodásra, az eljárás folytatását akadályozó ügyészi intézkedés megtételére, a vád elejtésére vagy az eljárás alá vont számára kedvező módosítására irányulna, továbbá amely érinti az eljáró ügyész személyét.

(5) A közélet tisztasága elleni bűncselekmények, továbbá törvényben meghatározott más esetben az eljáró ügyész számára utasítás nem adható.

Az ügyészség a büntetőpolitika legfontosabb végrehajtója, miközben annak sikeréért a Kormány visel politikai felelősséget. Egyes ügytípusokban (így a korrupció elleni fellépésben vagy az egyesületek felügyeletében) fontos a függetlenség megőrzése, egyebekben azonban a Kormánynak – megfelelő garanciák mellett – biztosítani kell az eszközöket ahhoz, hogy a politikai felelősség viseléséből következő döntéseket meghozhassa.

(6) Az ügyészségre, az ügyészségi szervezetre, az ügyészek jogállására és javadalmazására vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.

A Kormány alá rendelt ügyészség esetében a kétharmados többség előírása nem indokolt.